

Avizul Comitetului Economic și Social European privind propunerea de regulament al Parlamentului European și al Consiliului de modificare a Regulamentului (UE) 2016/794 în ceea ce privește cooperarea Europol cu părțile private, prelucrarea datelor cu caracter personal de către Europol în sprijinul anchetelor penale și rolul Europol în materie de cercetare și inovare

[COM(2020) 796 final – 2020/0349 (COD)]

(2021/C 341/10)

Raportor: **domnul Philip VON BROCKDORFF**

Sesizare	Comisia Europeană, 24.2.2021
Temei juridic	Articolul 304 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	26.5.2021
Data adoptării în sesiunea plenară	9.6.2021
Sesiunea plenară nr.	561
Rezultatul votului (voturi pentru/ voturi împotriva/abțineri)	233/2/3

1. Concluzii și recomandări

1.1. CESE salută propunerea Comisiei referitoare la consolidarea mandatului Europol, în măsura în care aceasta îmbunătățește garanțiile privind protecția datelor și capacitățile de cercetare. Acest lucru va contribui la intensificarea luptei împotriva criminalității organizate și a activităților teroriste și la consolidarea cooperării polițienești operaționale în statele membre ale UE, pentru a ne proteja cetățenii.

1.2. De asemenea, CESE salută propunerea de cooperare cu țările terțe formulată de Europol, care ar permite cooperarea cu părți private sau operatori privați, în special în ceea ce privește schimbul de date. CESE consideră că operatorii privați ar trebui să dispună de un punct de contact la nivelul UE, unde să poată raporta informații ce ar putea fi relevante pentru anchetele penale. Propunerea Comisiei va aborda această deficiență.

1.3. CESE salută, de asemenea, propunerea Comisiei, deoarece aceasta urmărește să sprijine autoritățile de prevenire a criminalității să găsească soluții inovatoare de combatere a criminalității internaționale și să țină pasul cu evoluția circumstanțelor. Propunerea va spori, de asemenea, competențele și capacitățile de cercetare ale Europol și ale agențiilor naționale de asigurare a respectării legii.

1.4. CESE subliniază că consolidarea capacităților Europol ar trebui să presupună acordarea de prioritate anchetelor transfrontaliere, în special în cazul unor atacuri grave împotriva avertizorilor de integritate și a jurnaliștilor de investigație, care joacă un rol esențial în demascarea corupției, a fraudei, a administrării defectuoase și a altor fapte ilegale în sectorul public și în cel privat.

1.5. De asemenea, CESE consideră că nu există preocupări în ceea ce privește protecția vieții private și drepturile fundamentale în prelucrarea datelor. Dimpotrivă, o legislație actualizată și armonizată ar permite o examinare mai eficace a aspectelor legate de protecția datelor, asigurând totodată un echilibru între cerințele de securitate ale statelor membre individuale și cele ale UE.

1.6. În prezent, Europol nu poate furniza autorităților de aplicare a legii din statele membre, direct și în timp real, informații referitoare la activitățile infracționale ce provin din țări terțe sau de la organizații internaționale. Modificările propuse vizează, așadar, soluționarea acestei breșe de securitate și crearea unei noi categorii de alerte, pe care să o folosească doar Europol în circumstanțe bine definite. Astfel, CESE salută crearea unei noi categorii de alerte în Sistemul de Informații Schengen.

1.7. Consolidarea atribuțiilor și resurselor Europol implică un angajament de eficiență, fiindcă amplexarea activităților permite depunerea unor eforturi eficiente din punctul de vedere al costurilor. CESE consideră că majorarea propusă a bugetului Europol reprezintă un răspuns pozitiv în vederea protejării suplimentare a cetățenilor UE și a consolidării cooperării dintre Europol și agențiile naționale de asigurare a respectării legii. Cu toate acestea, Comitetul se așteaptă ca această creștere să se reflecte în numărul de membri ai personalului operațional din cadrul Europol și în creșterea eficacității organizaționale.

1.8. Per ansamblu, CESE este de părere că propunerile constituie un pas în direcția corectă, extinzând rolul pe care îl joacă Europol în reacția la situațiile în permanentă schimbare. Totuși, activitatea Europol se va baza în continuare în mare măsură pe activitățile și acțiunile statelor membre și pe datele colectate de agențiile naționale de aplicare a legii. Astfel, și mai ales în contextul unui mediu din ce în ce mai globalizat, poate fi oportun să ne întrebăm dacă a sosit momentul ca Europol să poată acționa din proprie inițiativă.

1.9. În acest context, CESE consideră, de asemenea, că în viitor ar putea fi necesare măsuri mai îndrăznețe pentru extinderea mandatului și a domeniului de activitate al Europol. După cum se recunoaște în propuneri, criminalitatea organizată a devenit mai sofisticată, iar rețelele infracționale cele mai periculoase au un caracter transnațional din ce în ce mai pronunțat. Având în vedere evoluția continuă a criminalității organizate, mandatul Europol va trebui adaptat astfel încât agenția să devină un actor și mai important în ceea ce privește securitatea europeană.

1.10. Din acest motiv, CESE recomandă, la un moment dat, o revizuire independentă a rolului și a responsabilităților Europol. Revizuirea ar investiga, de asemenea, modul în care practicile naționale de aplicare a legii și procesele de colectare a datelor influențează analizele furnizate de Europol. O astfel de revizuire ar ține, de asemenea, cont de opiniile societății civile și ale partenerilor sociali, precum și de cele ale altor părți interesate relevante.

2. Propunerea Comisiei Europene

2.1. Ca răspuns la intensificarea amenințărilor în materie de securitate, în special a celor pe care le prezintă organizațiile infracționale, Comisia Europeană a publicat o propunere de regulament de modificare a Regulamentului (UE) 2016/794 din 9 decembrie 2020 în ceea ce privește cooperarea Europol cu părțile private, prelucrarea datelor cu caracter personal de către Europol în sprijinul anchetelor penale și rolul Europol în materie de cercetare și inovare.

2.2. Propunerea vizează abordarea următoarelor aspecte-cheie:

- (i) abilitarea Europol să coopereze în mod eficace cu părțile private;
- (ii) abilitarea Europol să sprijine statele membre cu analiza unor seturi de date mari și complexe (big data);
- (iii) abilitarea Europol să solicite autorităților competente ale unui stat membru să inițieze, să efectueze sau să coordoneze o anchetă cu privire la o infracțiune ce aduce atingere unui interes comun care face obiectul unei politici a UE, indiferent de dimensiunea transfrontalieră a infracțiunii în cauză.

2.3. De asemenea, Comisia consideră că trebuie consolidată cooperarea dintre Europol și Parchetul European (EPPO), precum și cooperarea cu țările terțe. De asemenea, se va pune accentul pe rolul Europol în ceea ce privește cercetarea și inovarea, pe cadrul său în ceea ce privește protecția datelor și pe supravegherea parlamentară a agenției.

2.4. Referitor la îmbunătățirea cooperării cu părțile private, propunerea stabilește norme în baza cărora Europol să facă schimb de date cu caracter personal cu părțile private (pentru ca agenția să poată primi date cu caracter personal de la acestea), să le informeze cu privire la informațiile lipsă și să le solicite statelor membre să ceară ca alte părți private să partajeze informații suplimentare.

2.5. Normele introduc, de asemenea, posibilitatea ca Europol să acționeze în calitate de canal tehnic pentru schimburile dintre statele membre și părțile private. Pentru a îmbunătăți răspunsul în situații de criză, sprijinul acordat statelor membre pentru prevenirea diseminării pe scară largă, prin intermediul platformelor online, a conținutului cu caracter terorist (legat de evenimente aflate în derulare sau recente, care prezintă un prejudiciu la adresa vieții sau a integrității fizice sau care îndeamnă la aducerea unui prejudiciu iminent la adresa vieții sau a integrității fizice) va fi reglementat de alte norme.

2.6. Pentru a putea prelucra seturi de date mari și complexe, Comisia își propune să introducă posibilitatea de a se efectua o analiză prealabilă a datelor cu caracter personal cu unicul scop de a stabili dacă respectivele date se încadrează în diferitele categorii de persoane vizate și au legătură cu o infracțiune.

2.7. Pentru a sprijini în mod eficace anchetele penale din statele membre sau pe cele desfășurate de EPPO, în anumite cazuri, Europol ar putea prelucra date pe care autoritățile naționale sau EPPO le-au obținut în contextul anchetelor penale – în conformitate cu cerințele și garanțiile procedurale aplicabile conform dreptului penal național. În acest scop, Europol ar putea prelucra (și stoca la cerere) toate datele dintr-un dosar de anchetă pus la dispoziție de statul membru sau de EPPO pe durata sprijinului agenției pentru ancheta penală în cauză.

2.8. De asemenea, Comisia propune crearea unei noi categorii de alerte în Sistemul de Informații Schengen. Această propunere se bazează pe faptul că Europol nu poate furniza autorităților de aplicare a legii din statele membre, direct și în timp real, informații furnizate de țări terțe sau de organizații internaționale privind persoane care au fost suspectate sau condamnate pentru infracțiuni penale și de terorism.

2.9. Din perspectivă bugetară, propunerea estimează că, pentru perioada 2021-2027 a cadrului financiar multianual, ar fi nevoie de un buget suplimentar de aproximativ 180 de milioane EUR și de aproximativ 160 de posturi suplimentare.

3. Observații generale

3.1. În toate sferile sale de activitate, indiferent dacă sunt private sau publice, Europa se confruntă cu amenințări din ce în ce mai complexe și în continuă schimbare în ceea ce privește securitatea. Transformarea digitală, tehnologia avansată și ușurința cu care infractorii pot realiza activități infracționale pe internet au accelerat activitățile infracționale în Europa și în întreaga lume, incidența infracțiunilor cibernetice crescând exponențial.

3.2. De asemenea, terorismul rămâne o amenințare semnificativă la adresa libertății și a modului de viață al UE și al cetățenilor săi. Criza provocată de pandemia de COVID-19 a intensificat aceste amenințări, organizațiile infracționale profitând de criză și adaptându-și modurile de operare sau dezvoltând noi activități infracționale.

3.3. Ca urmare a evoluției acestor amenințări la adresa securității, este necesar ca autoritățile naționale însărcinate cu asigurarea respectării legii să beneficieze de un sprijin eficace la nivelul UE în desfășurarea activităților lor. Aceste amenințări se propagă dincolo de frontiere, vizează diverse infracțiuni și se manifestă în cadrul unor grupuri de criminalitate organizată care sunt implicate într-o gamă largă de activități infracționale.

3.4. Având în vedere această evoluție, acțiunile întreprinse doar la nivel național nu sunt suficiente pentru a face față acestor provocări transnaționale în materie de securitate, iar autoritățile însărcinate cu asigurarea respectării legii din statele membre au recurs tot mai mult la sprijinul și la cunoștințele de specialitate pe care Europol, agenția UE pentru cooperare în materie de asigurare a respectării legii, le oferă în vederea combaterii formelor grave de criminalitate și a terorismului.

3.5. Europol reprezintă elementul central al sprijinului acordat la nivelul UE statelor membre în combaterea formelor grave de criminalitate și a terorismului. Agenția oferă sprijin și cunoștințe de specialitate autorităților naționale însărcinate cu asigurarea respectării legii în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de criminalitate care afectează două sau mai multe state membre, a terorismului și a formelor de criminalitate ce aduc atingere unui interes comun care face obiectul unei politici a UE. De la intrarea în vigoare a Regulamentului din 2016 privind Europol, importanța operațională a atribuțiilor agenției s-a modificat substanțial, iar sprijinul său operațional s-a intensificat în continuare, Europol fiind în prezent implicată în aproape toate anchetele importante în domeniul combaterii terorismului de la nivelul UE.

3.6. În condițiile în care amenințările transfrontaliere în materie de securitate sunt din ce în ce mai complexe și evoluează în permanență, limitele dintre lumea fizică și cea digitală estompându-se, iar amenințarea terorismului în Europa rămânând în continuare ridicată, consolidarea capacităților, a abilităților și a instrumentelor Europol pentru sprijinirea eficace a statelor membre în vederea combaterii formelor grave de criminalitate și a terorismului este considerată un răspuns bine-venit și oportun.

4. Observații specifice

4.1. CESE salută propunerea Comisiei referitoare la consolidarea mandatului Europol, întrucât aceasta vizează îmbunătățirea garanțiilor privind protecția datelor și consolidarea rolului Europol în ceea ce privește cercetarea.

4.2. De asemenea, CESE salută propunerea de cooperare operațională cu țările terțe, care ar permite cooperarea cu părți private, în special în ceea ce privește schimbul de date. CESE nu consideră că propunerea care permite cooperarea cu părți private este disproporționată. Dimpotrivă, propunerea este considerată destul de necesară, având în vedere evoluția constantă a criminalității internaționale care utilizează internetul și dispozitivele mobile. Organizațiile infracționale recurg tot mai mult la serviciile transfrontaliere oferite de părți private pentru a comunica și pentru a desfășura activități ilegale. Cu

toate acestea, operatorii privați nu dispun, în prezent, de un punct de contact la nivelul UE unde să poată raporta informații ce ar putea fi relevante pentru anchetele penale. Această propunere vizează soluționarea acestui neajuns. Într-adevăr, modificarea legislativă ar permite Europol să îndeplinească rolul de punct de contact și să examineze, într-o manieră centralizată, infracțiunea sau cauza anchetată de statul membru (statele membre). Această măsură permite dezvoltarea cooperării necesare între Europol și părțile private.

4.3. Potrivit modificărilor, Europol ar trebui să joace un rol-cheie în acordarea de asistență statelor membre pentru a dezvolta noi soluții tehnologice bazate pe inteligența artificială, de care ar beneficia autoritățile naționale însărcinate cu asigurarea respectării legii în întreaga UE. Identificarea unor soluții inovatoare este un aspect important al combaterii criminalității internaționale, pentru a garanta faptul că autoritățile responsabile cu prevenirea infracțiunilor țin pasul cu contextul în continuă schimbare. Acest lucru se poate realiza doar printr-o cercetare coordonată. Prin urmare, CESE sprijină rolul proactiv al Europol în oferirea de sprijin centralizat autorităților de aplicare a legii din statele membre pentru: (i) identificarea inovațiilor; și (ii) dezvoltarea competenței și a capacităților acestor autorități, folosind tehnologii și inovații dezvoltate pe teritoriul UE, în loc să apeleze la soluții de securitate procurate din țări terțe.

4.4. În ceea ce privește protecția datelor persoanelor fizice, scopul modificărilor este acela de a asigura în mod eficace respectarea deplină a protecției vieții private și a drepturilor fundamentale în prelucrarea diferitelor tipuri de date. De asemenea, CESE consideră că prelucrarea datelor cu caracter personal este deja reglementată foarte strict și, așadar, nu există aspecte care trebuie semnalate. Dimpotrivă, o legislație actualizată și armonizată ar permite o examinare mai eficace a aspectelor legate de protecția datelor, asigurând totodată un echilibru între cerințele de securitate ale statelor membre individuale și cele ale UE în ansamblul său.

4.5. De asemenea, CESE constată că, în prezent, Europol nu poate furniza autorităților de aplicare a legii din statele membre, direct și în timp real, informații furnizate de țări terțe sau de organizații internaționale privind persoane care au fost suspectate sau condamnate pentru infracțiuni penale și de terorism. Prin urmare, propunerea Comisiei vizează abordarea acestei breșe de securitate. CESE salută aceste măsuri, împreună cu crearea unei noi categorii de alerte care să fie folosită exclusiv de către Europol în cazuri și circumstanțe specifice și bine definite.

4.6. Cu toate acestea, CESE consideră că ar putea să fie nevoie ca, pe viitor, Comisia să ia măsuri și mai îndrăznețe pentru a extinde mandatul și domeniul de activitate al Europol. După cum se recunoaște în propuneri, criminalitatea a evoluat și cele mai periculoase rețele infracționale au un caracter transnațional din ce în ce mai pronunțat. Din acest motiv, cooperarea și colaborarea dintre țările și forțele de poliție din Europa sunt aspecte importante. Este esențial ca, în timp, mandatul Europol să fie adaptat astfel încât agenția să devină un actor și mai important în ceea ce privește securitatea europeană.

4.7. CESE subliniază că consolidarea capacităților Europol ar trebui să presupună acordarea de prioritate anchetelor transfrontaliere, în special în cazul unor atacuri grave împotriva avertizorilor de integritate și a jurnaliștilor de investigație, care joacă un rol esențial în demascarea corupției, a fraudei, a administrării defectuoase și a altor fapte ilegale în sectorul public și în cel privat. Acest lucru este în concordanță cu Rezoluția Parlamentului European din iulie 2020, care se referă la consolidarea mandatului Europol, pentru a-i permite să solicite inițierea de anchete transfrontaliere în cazurile de atacuri grave împotriva avertizorilor de integritate și a jurnaliștilor de investigație ⁽¹⁾.

4.8. Din punctul de vedere al CESE, consolidarea atribuțiilor Europol implică un angajament în ceea ce privește eficiența, fiindcă amplexarea acțiunilor permite ca eforturile să fie eficiente din punctul de vedere al costurilor. Consolidarea în continuare a mandatului Europol și creșterea resurselor agenției reprezintă o necesitate pentru ca societatea europeană să se simtă și să fie protejată.

4.9. Consolidarea în continuare a mandatului Europol implică, în opinia CESE, consolidarea suplimentară a coordonării dintre agențiile naționale de aplicare a legii și Europol, aceasta din urmă afirmându-se drept un centru de analiză și inovare. În acest sens, legislația propusă este considerată un pas în direcția corectă. Coordonarea dintre Europol și statele membre este esențială în acest sens, iar propunerile oferă o bază solidă pentru îmbunătățirea acestei coordonări.

⁽¹⁾ Rezoluția Parlamentului European din 10 iulie 2020 referitoare la o politică cuprinzătoare a Uniunii privind prevenirea spălării banilor și a finanțării terorismului [2020/2686(RSP)].

4.10. Cu toate acestea, activitatea infracțională nu ține seama de frontiere și, într-un mediu din ce în ce mai globalizat, CESE se întreabă dacă a sosit momentul ca Europol să poată acționa din proprie inițiativă. Ar trebui să aibă Europol dreptul de a declanșa anchete și de a executa în mod proactiv activități de aplicare a legii în statele membre? În prezent, acest lucru nu este permis, însă evoluția activității infracționale poate da naștere unei dezbateri privind măsura în care Europol ar trebui să declanșeze anchete penale pe scară mai largă.

4.11. După cum s-a menționat, propunerile reprezintă un pas în direcția corectă, în sensul că extind rolul Europol de a răspunde la situații aflate în permanentă schimbare, însă activitatea Europol se va baza în mare măsură, în continuare, pe activitățile și acțiunile statelor membre și pe datele colectate de agențiile naționale de aplicare a legii. Prin urmare, CESE consideră că o analiză independentă a eficacității Europol în îndeplinirea sarcinilor și activităților sale (care depinde în mare măsură și de eficacitatea agențiilor naționale de asigurare a respectării a legii) s-ar dovedi extrem de pertinentă. Analiza, efectuată eventual de un grup restrâns de membri de rang înalt pensionați, din sistemul judiciar și din forțele de poliție, ar examina, de asemenea, modul în care practicile naționale de asigurare a respectării legii și colectarea datelor afectează analizele și evaluările realizate de Europol și modul în care acestea, la rândul lor, afectează activitatea națională de asigurare a respectării legii. O astfel de evaluare ar trebui să țină cont și de părerile societății civile, ale partenerilor sociali și ale părților interesate relevante, în special ale grupurilor și persoanelor ale căror vieți ar putea fi afectate în mod eronat sau nejustificat de activitățile de aplicare a legii.

Bruxelles, 9 iunie 2021.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Christa SCHWENG
